

ARHIMANDRITUL
ATHANASIE MYTILINEOS

Despre facerea lumii

(Cosmologia creștină)

Cateheze la *Cartea Facerii*

I

Traducere din limba greacă
Prof. Ivan Dumitru

editura
Σοφία

București

În loc de prolog

Cu harul și cu binecuvântarea Sfântului nostru Dumnezeu în Treime, frăția mănăstirii noastre editează primul volum al *Catehezelor* fericitului nostru stareț Athanasie, referitoare la Cosmologia creștină și la Antropologia creștină și care au avut ca bază primele trei capitole ale cărții *Face-rii*. Aceste cateheze au avut loc la școala catehetică superioară de fete a bisericii Sfântului Haralambie din Larisa.

Fericitul stareț a avut pe deplin conștiința nevoii de cateheză pentru ca poporul să dobândească cunoștința conținutului credinței. „Cateheza nu este un lux, zicea el, nici nu este ceva excepțional sau facultativ; cateheza este ceva foarte necesar. Este o adevărată binecuvântare dacă vom înțelege cândva că trebuie să ne completăm catehizarea noastră după botez, când ne vom mări. Dacă conștientizăm că trebuie să dobândim cunoașterea conținutului credinței noastre, atunci vom alerga să ne completăm cunoașterea noastră duhovnicească, teologică, creștinească nu numai la vârsta copilăriei și adolescenței, ci și toată viața noastră.”

De asemenea, starețul a subliniat faptul că conținutul catehizării creștinilor noștri trebuie să fie, în principal, dogma ortodoxă și etosul evanghelic ortodox și că izvoarele catehezei trebuie să fie Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament și Sfânta Tradiție.

Fericitul stareț socotea că predicarea este lucrarea de căpătâi a episcopilor și a clericilor pentru ca poporul să fie catehizat, și să rămână statornic în adevărata credință și evlavie, și să nu se primejduiască prin înșelarea ereziilor.

Putem spune cu certitudine că poporul nostru se află în acest moment într-o neliniștitoare criză duhovnicească, deoarece nu a fost catehizat și nu este catehizat corect și suficient. Hristos le-a poruncit Apostolilor și, prin Apostoli, urmașilor lor să meargă în lume și să predice Evanghelia tuturor oamenilor: „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura”¹.

De aceea și Canonul 58 al Sfinților Apostoli poruncește următoarele: „Episcopul sau prezbiterul, nepurtând grijă de cler sau de popor, și neînvățându-i pe ei buna cinstire de Dumnezeu, să se afurisească; iar stăruind în nepăsare și nepurtare de grijă, să se caterisească”².

Și, pentru a vedea cât de serioasă este tema prediciei pentru catehizarea poporului, ar fi suficient numai să ascultăm ceea ce spune Dumnezeu prorocului Iezechiil: „Fiul omului! Iată, te-am pus străjer casei lui Israil; vei asculta deci cuvântul ce-Mi va ieși din gură și-l vei vesti ca din partea Mea. De voi zice celui rău: Vei muri! și tu nu-l vei vesti, nici nu-i vei grăi, pentru a abate pe cel rău de la calea lui cea rea, ca să trăiască, cel rău va pieri în nelegiuirea sa și Eu voi cere sângele lui din mâna ta”³.

Pe toate acestea le cunoștea fericitul stareț Athanasie; de aceea și simțea marea sarcină a răspunderii sale în fața lui Dumnezeu, Care i-a încredințat sfânta Sa moștenire; de aceea și-a arătat marea vrednicie a jertfei sale în catehizarea poporului lui Dumnezeu.

¹ Marcu 16, 15.

² *Canoanele Apostolice*, Tesalonic, 1993, p. 488.

³ *Iezechiil* 3, 17-18.

Frăția noastră mulțumește tuturor acelor care, cu multă râvnă și cu nemicșorat interes, au contribuit la pregătirea pentru tipar a acestui prim volum al *Catehezelor*. Domnul să-i binecuvânteze!

Îi rugăm pe cititorii acestui prim volum să facă rugăciune și pentru editarea celorlalte volume.

mai 2017

CATEHEZA ÎNTÂI

„Întru început” – Creația spațiului și a timpului

Fiilor, se cuvine să-I mulțumim Sfântului nostru Dumnezeu în Treime închinat, Care ne-a învrednicit să revenim în acest loc, pentru a se face auzit iarăși dumnezeiescul Său cuvânt¹. În Biserica primară Botezul se făcea la o vârstă matură. Datorită faptului că acum există practica Botezului pruncilor, cateheza, după cum știți, se face după Botezul nostru. Din această pricină, este o adevărată binecuvântare dacă, oarecând, vom înțelege faptul că trebuie să ne completăm catehizarea după Botezul nostru, atunci când ne-am maturizat. Cateheza nu este un lux, nici ceva excepțional sau facultativ; cateheza este un lucru foarte necesar.

De aceea, dacă conștientizăm că trebuie să dobândim cunoașterea conținutului credinței noastre, atunci, în chip neîndoielnic, vom alerga să ne completăm cunoașterea noastră duhovnicească, teologică și creștinească, nu numai la vârsta copilăriei și a adolescenței noastre, ci și pe întreg parcursul vieții.

Ucenicii lui Hristos, până când au murit ei, s-au numit *ucenici*, iar aceasta înseamnă că au avut duhul uceniciei, al învățării. Și noi, până când vom muri, trebuie să avem duhul

¹ *Lecțiile școlii catehetice* (în număr de 71, la cartea *Facerii*) s-au făcut în biserica Sfântului Haralambie din Larisa, din 24 octombrie 1982 și până pe 31 martie 1985.

uceniciei, al învățării. Așadar, din acest motiv să nu socotiți că este ceva excepțional faptul că ați venit aici, ci ceva foarte necesar, ceva care se impune de la sine, dacă vrem, se înțelege, să ne numim creștini. Vă rog să mă credeți că toate relele care s-au acumulat în viața noastră există tocmai din pricina faptului că lipsește cateheza. Cea mai mare parte din poporul nostru, într-o majoritate zdrobitoare, este neinformată în temele credinței, iar aceasta este o mare nenorocire.

Lecțiile noastre de anul acesta, copiii mei, vor fi despre *Cosmologia creștină* și despre *Antropologia creștină*.

Poate că vă întrebați: ce anume este Cosmologia? Există o materie școlară, sau cel puțin în vremea mea exista, acea materie numită *Cosmografie*, precum și o alta – *Antropologie*. Ce anume este, mai exact? Oare e ceva corespunzător numelui? Îmi amintesc mai ales că, din rațiuni pedagogice, aveam și un schelet uman în clasă – cred că și voi aveți unul la școală, real sau artificial – și acolo făceam studiul oaselor și alte lucruri legate de alcătuirea omului. Oare aceasta să fie?

Am putea spune, aproximativ, că da. Atunci când spunem „Cosmologie”, înțelegem că ne vom referi la tema creației lumii – este o temă imensă aceasta – care totdeauna i-a preocupat pe filosofi – și mai ales pe filosofii timpurii –, iar când spun „timpurii”, îi înțeleg pe filosofii greci –, dacă doriți, pe filosofii presocratici, care au încercat să intre în taina creației. Ce este lumea, cosmosul? Ce este ceea ce ne înconjoară? Cine a creat cosmosul? Ce scop are? Unde se sfârșește? Aceasta se numește Cosmologie. Însă Cosmologia aceasta pe care o vom dezvolta aici se numește „creștină”, deoarece vom privi această temă dintr-o perspectivă creștină și scripturistică, iar nu dintr-o perspectivă filosofică și științifică.

Poate îmi veți spune că și știința, și filosofia au formulat diverse teorii asupra acestor teme; de ce să nu le menționăm?

Desigur că, din când în când, vom face referire și la opiniile științei și ale filosofiei. Chiar și astăzi, dacă doriți, vom spune câteva lucruri din domeniul științei. Însă nu pot să vă spun că acum voi sta să vă fac o lecție despre știință; pentru că, altfel, ceea ce vom face noi aici nu s-ar mai numi cateheză. Atunci, însă, despre ce este vorba?

Ascultați! Bijuterii au o piatră care se numește *piatră de Lydia*. Atunci când îi duceți o bijuterie de-a voastră, de aur sau pe care voi o socotiți că este de aur, și nu știți câte carate are, bijutierul o ia și o freacă pe piatră, iar pe piatră rămâne o linie de metal. Pune apoi un acid și, din modul în care se va închide la culoare ceea ce a lăsat bijuteria ca metal deasupra pietrei, el judecă dacă este aur și de câte carate este.

Prin urmare, copiii mei, dacă învățați foarte bine, din perspectivă creștină, conținutul credinței noastre, pas cu pas, atunci vă încredințez că orice fel de teorii ați auzi, fie la școala voastră, fie în altă parte, orice fel de teorii ați citi, fie în vreun ziar, fie, pe oriunde altundeva, despre crearea lumii sau despre crearea omului, veți putea vedea în orice moment dacă acel ceva rezistă din punct de vedere creștinesc. Aceasta este Antropologia creștină. Deoarece, în cele din urmă, aceasta este acum tema noastră; pe noi ne interesează să evaluăm din perspectivă creștină toate aceste teorii care circulă astăzi.

Am luat pretextul acestei analize de la o fată – nu știu dacă este acum prezentă – care m-a întrebat ceva anume, întrucât avea o nedumerire, și i-am spus să vină la școala catehetică, iar eu voi răspunde la nedumeririle ei. Atunci m-am gândit că anul acesta ar fi bine să ne ocupăm cu aceste teme. Așadar cu ce? Ascultați, de pildă, teoria evoluționistă – anul acesta se aniversează o sută de ani de când a fost făcută cunoscută, de când s-a publicat teoria lui Darwin, teoria evoluționistă – adică faptul că speciile posedă o evoluție și că noi prove-

nim, evoluând, din maimuță. Și alte astfel de lucruri câte se spun prin școlile noastre, se scriu prin ziare și celelalte... Și voi vă întrebați și ziceți: „Așadar, nu ne-a făcut Dumnezeu? Ne tragem din maimuță într-un mod evolutiv și întâmplător?” Sau: „Această lume (cosmosul) se află și există la voia întâmplării?”... și multe altele asemenea.

La toate acestea ați putea, în orice moment, să răspundeți, mai întâi vouă înșivă, iar apoi și mediului vostru, dacă veți învăța foarte bine aceste teme din Cosmologia și Antropologia creștine. În consecință, vom observa aceste teme din perspectivă scripturistică, adică ce ne spune și ce ne descoperă nouă cuvântul lui Dumnezeu.

Desigur că întreaga Sfântă Scriptură, puțin sau mult, se referă la aceste teme. Însă cartea prin excelență, din care ne luăm acum toată informația și o vom analiza pe tot parcursul acestui an, va fi cartea *Facerii*.

Această carte este scrisă de Moisi cu cincisprezece secole înainte de Hristos. Este prima carte a Vechiului Testament și, prin urmare, a întregii Sfinte Scripturi. Această carte este socotită de către foarte mulți oameni, cel mai probabil neinformați, a fi o carte mitică, că nu rezistă în fața științei, că nu mai putem să ne raportăm la istoria lui Adam și a Evei și la faptul că Dumnezeu a făcut lumea în șase zile.

Și, totuși, copiii, cu toate că v-am spus că aici nu vom face știință, veți vedea cât de uimitoare sunt lucrurile pe care le scrie cuvântul lui Dumnezeu; nu numai că acestea rezistă la critică, ci și îl lasă uimit pe cel ce studiază Biblia – nu pe cititor, ci pe cel ce studiază! – în relație cu acelea pe care le spune știința. Și astfel, fără să facem știință, veți vedea că lucrurile vor veni de la sine, le vom compara cu știința și, astfel, ne vom lua informația în calitate de creștini căutători ai unui răspuns autentic.

Este cunoscut faptul că nici filosofii nu ne pot da un răspuns autentic în acest sens, nici oamenii de știință. Astăzi afirmă una, iar mâine, altceva. Neconținut știința revizuieste. De altfel, aceasta este și pricina pentru care formulează teorii; adică, atunci când află ceva mai bun, abandonează teoria mai veche și o formulează pe cea mai nouă, care este iarăși o teorie. Adevărurile științifice sunt foarte puține. În cele mai multe cazuri, în știință ne mișcăm printre teorii, adică într-un fel de crez științific. Aceasta este teoria; un crez științific.

Să nu credeți că întregul edificiu al științei este alcătuit din adevăruri științifice, adică ceva care să fie dovedit. De exemplu zicem: *teoria evoluției speciilor* sau *teoria despre nașterea universului...* sau *teoria A* sau *teoria B* sau *teoria C...*, așadar o mulțime de teorii. Și toate acestea încearcă, se străduiesc, fără să reușească, să dea un răspuns, deoarece încă nu a fost dat răspunsul autentic.

Înainte de a înainta în cadrul temei noastre, aș dori să spun, în completare, încă două cuvinte, ca o mică introducere la cele pe care deja le-am spus despre această carte.

Cartea *Facerii* este foarte veche; datează de trei mii cinci sute de ani! Poate că se va întreba cineva: „Dar dintr-o carte așa de veche ne vom lua noi informațiile?...” Nemaipomenit este tocmai faptul că, pe cât este de veche, pe atât se dovedește a fi mai uimitoare; deoarece, cum este cu puțință să fie formulate și să fie scrise într-o carte atât de veche lucruri pe care abia astăzi le descoperim?! Aceasta desigur că ridică valoarea inspirației dumnezeiești a Sfintei Scripturi și în mod special a cărții *Facerii*.

Încă trebuie să vă mai spun că probabil ați auzit sau ați citit că este posibil ca autorul cărții *Facerii* să fi împrumutat și să fi folosit izvoare de inspirație extrabiblice, adică să fi luat